

Dr Justyna Mielczarek

Uniwersytet Wrocławski

Mgr Konrad Mikołajów

Uniwersytet Wrocławski

Nowelizacja ustawy Prawo o stowarzyszeniach i jej wpływ na funkcjonowanie trzeciego sektora – zagadnienia wybrane

Organizacje pozarządowe¹, określane w literaturze mianem trzeciego sektora², tworzą stale kształtującą się sferę życia społecznego. Wspomagają rozwój demokracji i budowę społeczeństwa obywatelskiego³ oraz zapewniają realizację jednego z najważniejszych konstytucyjnych praw obywatelskich – wolności swobodnego zrzeszania się i podejmowania wspólnych działań⁴. Znaczenie tych organizacji jest potęgowane przez wzbudzanie wśród ich członków poczucia tożsamości lokalnej, przynależności, związanej ze świadomością istnienia wspólnej misji oraz z formowaniem systemu instytucji umożliwiających reprezentowanie, przepływ informacji czy definiowanie potrzeb⁵. Na uwagę zasługuje stale wzrastająca liczba tych organizacji, która w ciągu ostatniego ćwierćwiecza uległa kilkukrotnemu powiększeniu⁶.

Na tym tle należy zaakcentować znaczenie stowarzyszeń⁷, stanowiących zdecydowanie najliczniejszą grupę organizacji funkcjonującą w ramach trzeciego sektora. Jak

¹ Zob. szerzej: J. Blicharz, *Status prawny organizacji pozarządowych w świetle ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, „Fundacje” 2003, nr 3-4, s. 10; J. Blicharz, *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 45 i n.; M. Halszka-Kurleto, *Organizacje pożytku publicznego. Rozwiązania prawne-funkcjonowanie-rozwoj*, Kraków 2008, s. 45 i n.; M. Supera-Markowska, *Podstawy prawne tworzenia i funkcjonowania organizacji pozarządowych*, Warszawa 2015, s. 16 i n.

² W literaturze wskazuje się również na inne nazwy organizacji pozarządowych, tj.: organizacje obywatelskie, społeczne, wolontarystyczne, ochotnicze, non-profit lub not-for-profit, NGO-sy. M. Supera-Markowska, *op. cit.*, s. 21.

³ Zob. J. Blicharz, *Administracja publiczna i społeczeństwo obywatelskie w państwie prawa*, Wrocław 2012, szczególnie s. 67 i n.

⁴ E. Hadrowicz, *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, Warszawa 2016, s. IX.

⁵ P. Frączak, *Trzeci sektor w III Rzeczypospolitej. Wybór artykułów 1989-2001*, Warszawa 2002, s. 13.

⁶ J. Przewłocka, P. Adamiak, J. Herbst, *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2012*, Warszawa 2013, s. 6 http://www.ngo.pl/PodstawoweFakty_2012_raport/ebook/content/PodstawoweFaktyNGO_2012_KlonJawor_raport.pdf [dostęp: 1.05.2017].

⁷ Stowarzyszenie, w świetle art. 2 ust 1 i 2 ustawy Prawo o stowarzyszeniach, jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności.

wskazują wyniki najnowszych badań, w 2016 r. było zarejestrowanych ponad 100000 stowarzyszeń, co stanowi liczbę pięciokrotnie wyższą w stosunku do liczby fundacji⁸. Do niewątpliwych atutów stowarzyszenia należy przede wszystkim możliwość reprezentowania interesów dużej grupy osób czy pozyskania dofinansowania na określony cel⁹. Problematyka stowarzyszeń jest tym bardziej warta zaakcentowania, gdyż ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r.¹⁰ regulująca ich funkcjonowanie – Prawo o stowarzyszeniach (dalej: u.p.o.s.) – uległa najpoważniejszej jak dotąd nowelizacji. Zmiany te zostały wprowadzone ustawą z dnia 25 września 2015 r.¹¹, co zwińczyło kilkuletni okres pracy nad jej brzmieniem, który został poprzedzony szeroko prowadzonymi konsultacjami społecznymi. Powodem wprowadzonych zmian był przede wszystkim zamiar popularyzowania stowarzyszeń poprzez m.in. ułatwienie procedury ich zakładania, a także wytyczenie jasnych granic sprawowanej kontroli nadzorczej nad ich działalnością. Potrzeba ich wprowadzenia była już od dawna postulowana przez środowisko organizacji pozarządowych.

Zakres przedmiotowy wprowadzonych zmian został określony niezwykle szeroko, dlatego, na potrzeby niniejszej publikacji, zostaną omówione jedynie najistotniejsze aspekty tej nowelizacji. Autorzy skoncentrowali uwagę na zmianach, które ich zdaniem najsilniej oddziałują na działalność stowarzyszeń.

Z tego punktu widzenia za jedną z najistotniejszych kwestii należy uznać zmianę art. 9 u.p.o.s., która zakładała zmniejszenie liczby członków-założycieli, koniecznych do założenia stowarzyszenia posiadającego osobowość prawną, z piętnastu do siedmiu osób. Mogą to być obywatele polscy, posiadający osobowość prawną bądź także cudzoziemcy zamieszkujący w Polsce. Nowelizacja nadal nie przewiduje możliwości założenia stowarzyszenia przez małoletnich, którzy jednak mogą przystępować do już istniejących organizacji. Jak wynika z prezydenckiego uzasadnienia projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach oraz niektórych innych ustaw¹² wskazane rozwiązanie uwzględni dążenie do obniżenia wymaganej liczby osób, nie powodując przy tym

Dobrowolność oznacza możliwość swobodnego tworzenia stowarzyszeń, a także przystępowania i występowania ze stowarzyszeń już istniejących. Z kolei samodzielność stowarzyszeń oznacza podejmowanie decyzji w sprawach wewnętrznych. Wymóg trwałości nieodłącznie wiąże się z trwałością jego celów. Natomiast niezarobkowy charakter stowarzyszenia wiąże się z brakiem nastawienia tej organizacji na osiągnięcie zysku. M. Mucha (red.), *Organizacje pożytku publicznego. Fundacje i stowarzyszenia w roli podatnika*, Wrocław 2012, s. 62; A. Ogonowski, A. Gibalska, *Fundacje, stowarzyszenia: zasady funkcjonowania i opodatkowania*, Kraków 2009, s. 32-33; P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2011, s. 47 i n.

⁸ Portal organizacji pozarządowych: <http://fakty.ngo.pl/> [dostęp: 1.05.2017].

⁹ R. Barański, A. Olejniczak, *Współpraca organizacji pozarządowych z administracją publiczną*, Warszawa 2014, s. 3

¹⁰ Tekst. jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 210.

¹¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1923.

¹² VII kadencja, druk sejm. nr 3019, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3019> [dostęp: 1.05.2017].

utrąty zdolności wyboru organów stowarzyszenia¹³ (zarządu, komisji rewizyjnej czy sądu koleżeńkiego). Wydaje się, że opisywana zmiana zasługuje na aprobatę, gdyż w pełni uwzględnia potrzeby i oczekiwania społeczeństwa. Członków stowarzyszenia najczęściej łączy wspólna idea. Potrzeby zaspokajane przez te organizacje są niezwykle zróżnicowane i niekoniecznie muszą być realizowane przez większą liczbę osób. W praktyce bowiem okazywało się, iż z jednej strony zebranie i utrzymanie wymaganej liczby osób powodowało wiele trudności, z drugiej zaś skutkowało tym, iż większość nich tworzyła szeregi tzw. „martwych dusz”, ograniczających swoją aktywność jedynie do podpisywania wymaganych list. Implikacją tego niepokojącego zjawiska był brak wymaganego kworum na zwoływanych walnych zebraniach, co tym samym osłabiało realny wymiar demokracji wewnętrznej stowarzyszenia¹⁴.

Poza tym przyjęte w nowelizacji ustawy rozwiązanie odpowiada także aktualnym tendencjom obserwowanym w Europie Zachodniej. Tytułem przykładu można wskazać, iż we Francji stowarzyszenie mogą założyć już dwie osoby (prezes i skarbnik), natomiast w Niemczech wymagana jest współpraca siedmiu osób¹⁵. Uzupełniając ten wątek, nie sposób pominąć faktu, iż odstąpiono również od ustalenia górnej granicy członków stowarzyszenia, co w konsekwencji oznacza przyjęcie przez ustawodawcę koncepcji pełnej realizacji konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do zrzeszania się. Należy zatem sądzić, iż zmiany te powinny sprzyjać ożywieniu sektora organizacji pozarządowych oraz uproszczeniu nie tylko funkcjonowania już istniejących stowarzyszeń, ale także ułatwieniu procesu zakładania nowych organizacji.

Za kolejny bodziec, sprzyjający prowadzeniu prężnej działalności stowarzyszeń, należy uznać wprowadzenie pkt 5a do treści art. 10 ust. 1 u.p.o.s. Aktualne brzmienie tego przepisu zakłada, iż „Statut stowarzyszenia określa w szczególności: możliwość otrzymywania przez członków zarządu wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją”. Już jego literalne brzmienie wskazuje, iż pobieranie przez członków zarządu wynagrodzenia w związku z pełnioną funkcją powinno być przewidziane przez statut stowarzyszenia. Jak wynika zaś z przywołanego już wyżej uzasadnienia do projektu nowelizacji z dnia 25 września 2015 r., sama dyspozycja statutowa wymaga uszczegółowienia zasad wynagradzania, które będą w zakresie treści i formy zależę od konkretnych decyzji właściwych władz stowarzyszenia, korzystających z nadanego przez ustawodawcę uprawnienia¹⁶. W piśmiennictwie wskazuje się na aktualność koncepcji

¹³ A. Rzetecka-Gil, *Komentarz do art. 10 ustawy - Prawo o stowarzyszeniach*, Warszawa 2017, LEX nr 10516.

¹⁴ Por. E. Hadrowicz, *Prawo o stowarzyszeniach...*, s. 106.

¹⁵ R. Necikowska (red.), *Jak założyć stowarzyszenie?*, Warszawa 2009, s. 9.

¹⁶ VII kadencja, druk sejm. nr 3019, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3019> [dostęp: 1.05.2017]; A. Rzetecka-Gil, *op. cit.*

cywilnoprawnej stowarzyszenia, w świetle której statut jest umową łączącą jego członków, a wszelkie roszczenia mogą być dochodzone na drodze sądowej. Takie stanowisko jest aktualne szczególnie w świetle orzecznictwa sądowego, co obrazuje przykładowo uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r.¹⁷, w której uznano, iż zarówno statut, jak i akt przystąpienia stanowi umowę z zakresu prawa cywilnego, rodzącą po obu stronach prawa i obowiązki. Takie rozwiązanie rozstrzyga dotychczasowy spór w tym zakresie, który przede wszystkim dotyczył osób funkcyjnych. Warto jednocześnie podkreślić, iż norma ta ma charakter fakultatywny i nie obliuguje stowarzyszeń do wypłacania wynagrodzenia członkom zarządu w związku z pełnioną przez nich funkcją. Wręcz przeciwnie, należy traktować ją jako normę o charakterze wyjątkowym, której zastosowanie powinno mieć miejsce tylko w sytuacji uzasadnionej szczególnymi okolicznościami, do których można przykładowo zaliczyć czasochłonność podjętych obowiązków czy zbliżenie do tradycyjnych warunków zatrudnienia (np. do umowy o pracę). W praktyce wypłacanie wynagrodzenia członkom organu zarządzającego jest możliwe tylko w dużych organizacjach bądź w organizacjach, które korzystają często ze znacznych dotacji publicznych dla realizacji zleczanych im zadań publicznych, za których poprawne wykorzystanie oraz rozliczenie odpowiadają głównie członkowie zarządów¹⁸. Na tej płaszczyźnie ustawodawca nie uniknął kontrowersji. Treść art. 10 ust. 1 pkt 5a u.p.o.s. sugeruje, że statut stowarzyszenia przewiduje możliwość otrzymywania przez członków zarządu wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją, a więc może takiego zapisu nie zawierać. Tymczasem zgodnie z art. 2 ust. 3 zdanie drugie u.p.o.s. „Do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków”. Dyspozycja tego przepisu jest znacznie szersza i obejmuje także członków zarządu, bowiem aby być członkiem zarządu, należy być członkiem stowarzyszenia. Zapis w statucie, określający, że członkowie zarządu nie pobierają wynagrodzenia w związku z pełnioną funkcją, zapewne powodowałby ograniczenie prawa, o którym mowa w art. 2 ust. 3 u.p.o.s.¹⁹

Omówiona wyżej zmiana ściśle łączy się z nadaniem nowego brzmienia art. 17 u.p.o.s., regulującego kwestie solidarnej odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania dokonane na rzecz stowarzyszenia przed jego wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego (dalej: KRS). Przepis ten wypełnia istniejącą lukę, gdyż do momentu nowelizacji omawiana ustawa nie normowała kwestii odpowiedzialności za zobowiązania stowarzyszenia powstałe w okresie pomiędzy powołaniem stowarzyszenia a jego rejestracją, w którego efekcie nabywało ono osobowość prawną. Oczywistym jest, że właśnie

¹⁷ III CZP16/05, OSNC 2005, Nr 11, poz. 188.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Por. *ibidem*.

w tym czasie dochodzi do dokonania istotnych czynności dla funkcjonowania przyszłego stowarzyszenia związanych choćby z zapewnieniem lokalu i podpisaniem umowy w tym zakresie, co w konsekwencji umożliwia przygotowanie stowarzyszenia do prowadzenia działalności statutowej. Przepis ten milczy jednak na temat odpowiedzialności członków zarządu działających przed rejestracją bez umocowania lub z przekroczeniem jego zakresu, co może w przyszłości powodować wiele dylematów praktycznych, które z pewnością będą musiały być rozstrzygane na gruncie ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeksu cywilny²⁰.

Idąc dalej, warto wskazać na zmiany służące zachowaniu przejrzystości funkcjonowania stowarzyszeń i ochrony ich interesów. W obecnym stanie prawnym ustawodawca, identyfikując jeden z istotniejszych problemów działania stowarzyszeń, przewidział sytuację powstania konfliktu interesów pomiędzy stowarzyszeniem i członkiem zarządu. Dotychczas kwestia ta nie była normowana, a praktyka wskazywała na stosunkowo częste podpisywanie umów z jednym członkiem zarządu przez drugiego lub przypadki ich zawierania „samemu ze sobą”. Odpowiedź na ten konflikt rozstrzyga art. 11 ust. 1 u.p.o.s., zgodnie z którym „W umowach między stowarzyszeniem a członkiem zarządu oraz w sporach z nim, stowarzyszenie reprezentuje członek organu kontroli wewnętrznej wskazany w uchwale tego organu lub pełnomocnik powołany uchwałą walnego zebrania członków” (zebrania delegatów). Jest to analogiczna koncepcja w stosunku do rozwiązania przyjętego w ustawie z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych²¹ (dalej: k.s.h.) w zakresie spółek kapitałowych, tj. w zakresie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 210 § 1 k.s.h.) oraz w zakresie spółki akcyjnej (art. 379 § 1 k.s.h.). Przepis ten odnosi się do wszystkich umów, a więc także do umowy o pracę czy umowy zlecenia. Natomiast pojęciu „sporu” obejmuje swym zakresem zarówno postępowania procesowe, jak i nieprocesowe. W takich okolicznościach podmiotem rozwiązującym ten konflikt będzie najczęściej członek komisji rewizyjnej lub pełnomocnik powołany przez najwyższą władzę stowarzyszenia – walne zebranie członków (zebranie delegatów). Zarówno w pierwszej, jak i drugiej sytuacji wymagana jest forma uchwały, podjętej odpowiednio przez komisję rewizyjną lub walne zebranie członków (zebranie delegatów). Oceniając praktyczny wymiar tego zapisu, należy przypuszczać, iż bardziej funkcjonalnym i elastycznym rozwiązaniem jest powierzenie opisywanej kompetencji członkowi komisji rewizyjnej, gdyż zebrania najwyższej władzy stowarzyszenia nie są zbyt często zwoływane²².

²⁰ Tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 459, por. E. Hadrowicz, *Prawo o stowarzyszeniach...*

²¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 1578 z późn. zm.

²² E. Hadrowicz, *Szczególne zasady reprezentacji stowarzyszenia w zakresie umów oraz sporów między stowarzyszeniem a członkiem zarządu*, „Monitor Prawniczy” 2017, Nr 8, s. 416 i n.

Nowelizacja ustawy objęła swym zakresem także procedury rejestrowe, co statuuje art. 12 i art. 16 u.p.o.s. Dotychczasowe brzmienie komentowanego przepisu wskazywało, że złożenie do sądu rejestrowego wniosku o zarejestrowanie stowarzyszenia należało do kompetencji komitetu założycielskiego. Obecnie czynności te dokonuje zarząd, zaś wniosek, o którym mowa w przepisie, powinien być podpisany przez jego wszystkich członków. W praktyce oba organy nie różniły się składem osobowym, natomiast z punktu widzenia ustawy były to dwa odrębne podmioty.

Znaczej za to rozbudowie uległ art. 16 u.p.o.s., który nie tylko określa obowiązki sądu rejestrowego w zakresie wydania postanowienia o wpisie stowarzyszenia do KRS, potwierdzającego zgodność statutu z przepisami prawa, ale też zobowiązuje ten sąd, przed wydaniem postanowienia o wpisie, do dokonywania niezbędnych ustaleń. Powoduje to konieczność zwołania posiedzenia wyjaśniającego. W przypadku braku spełnienia przez wniosek warunków określonych w przepisach prawa sąd rejestrowy winien oddalić wniosek. Ponadto ustawodawca zobowiązał sąd do zawiadomienia właściwego organu o dokonanych wpisach oraz przesłaniu odpisu postanowienia o wpisie, statutu stowarzyszenia, listy założycieli i podjętych uchwał²³. Warte zaakcentowania jest, iż wniosek o wpis do KRS jak i wniosek o zmianę danych w KRS jest wolny od opłat sądowych.

Co istotne, ustawodawca zrezygnował z udziału organu nadzorującego w postępowaniu rejestrowym. Ma to swoje odzwierciedlenie m.in. w uchyleniu art. 13-15 u.p.o.s. Jak wynika z art. 8 ust. 5 pkt 2, organem nadzoru nad działalnością stowarzyszeń jest najczęściej starosta, właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia. Treść uchylonych przepisów wskazuje, iż od dnia 20 maja 2016 r. organ nadzorujący nie jest już uczestnikiem postępowania o wpis i wykreślenie z rejestru, a jego udział w tych procedurach ogranicza się do zawiadomienia przez sąd rejestrowy tego organu o ww. okolicznościach²⁴. Analiza uzasadnienia projektu nowelizacji u.p.o.s.²⁵ z dnia 25 września 2015 r. sprowadza się do wniosku, że takie rozwiązanie, w którym organ nadzoru w postępowaniu rejestrowym miał prawo do wypowiedzenia się w sprawie każdego wniosku o rejestrację stowarzyszenia w terminie 14 dni, wydłużał procedurę jego rejestracji, co zostało uznane za niecelowe i nieekonomiczne, a często prowadziło także do zbytnej formalizacji. Powyższe z kolei mogło doprowadzić do nieusprawiedliwionego opóźnienia realizacji prawa do zrzeszania się, określonego w art. 1 ust. 1 u.p.o.s. Z oczywistych względów należy uznać takie rozwiązanie za bardzo korzystne, bowiem znacznie przyspiesza procedurę rejestracji stowarzyszeń. Trzeba mieć na uwadze, iż sąd rejestrowy dokonuje procedurę kontrolną zapewniającą sąd rejestrowy, który zawsze bada wniosek pod kątem jej zgodności z przepisami

²³ E. Hadrowicz, *Prawo o stowarzyszeniach...*, s. 200 i n.

²⁴ A. Rzetecka-Gil, *op. cit.*

²⁵ VII kadencja, druk sejm. nr 3019, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3019> [dostęp: 1.05.2017].

prawa, w tym w szczególności u.p.o.s. W związku z tym warto zauważyć, że obecnie dokonanie procedury wpisu stowarzyszenia do KRS w terminie dwóch tygodni jest możliwe, w przeciwieństwie do sytuacji sprzed nowelizacji.

Kolejną zmodyfikowaną procedurą jest ta uregulowana obecnie w art. 21 u.p.o.s. Ustawodawca utrzymał obowiązek nałożony na członków zarządu do zgłoszenia zmian statutu stowarzyszenia do KRS. W dalszym ciągu trybem właściwym, w którym dokonuje się zgłoszenia zmian statutu, jest tryb odpowiedni dla wpisu stowarzyszenia do rejestru. Natomiast zmieniły się przesłanki badane przez sąd rejestrowy w sytuacji, w której zarząd złoży do KRS wniosek o zmianę statutu. Przed 20 maja 2016 r. sąd badał tylko okoliczność zgodności zmienianego statutu stowarzyszenia z obowiązującymi przepisami prawa. Po dokonaniu nowelizacji sąd rejestrowy oprócz zgodności statutu z obowiązującym prawem bada także to, czy te zmiany nie powodują sprzeczności z dotychczasowymi zapisami statutu. Wskazana zmiana nie powinna mieć znaczenia dla charakteru prawnego uchwały o zmianie statutu. Zgodnie z dominującym poglądem w doktrynie i w literaturze uchwała o zmianie statutu wywiera skutki prawne nie od chwili jej podjęcia, ale od daty dokonania wpisu zmian tego statutu w KRS. Wynika z tego jej konstytutywny charakter, co potwierdza również przeprowadzona wykładnia systemowa. Taki skutek został przewidziany w przepisach regulujących funkcjonowanie innych osób prawnych. Przemawia za tym także brak racjonalnych podstaw do odmiennego traktowania stowarzyszenia²⁶.

Zwraca uwagę przewidziany przez ustawodawcę stosunkowo długi okres *vacatio legis* na dostosowanie przez stowarzyszenia swoich statutów do wymagań u.p.o.s. Termin ten wynosi 24 miesiące od dnia wejścia w życie przepisów ustawy nowelizującej i upływa w dniu 20 maja 2018 r.. Tak długi *vacatio legis* zapewne pozwoli wszystkim stowarzyszeniom, nawet tym mniej aktywnym, na odpowiednie dostosowanie własnych statutów w taki sposób, aby poszczególne ich zapisy były zgodne z brzmieniem nadanym przez ustawodawcę. Trzeba jednak podkreślić, iż modyfikacje dokonane w statucie będą musiały obejmować co najmniej kilka kwestii. Dotyczy to w szczególności ustalenia możliwości pobierania wynagrodzenia przez członka zarządu z tytułu pełnionych funkcji czy ustanowienia pełnomocnika do podpisywania umów z zarządem.

Na marginesie podkreślić trzeba, iż zakres dokonanych zmian, wprowadzonych ustawą nowelizującą jest znacznie szerszy. Obejmuje m.in. problematykę tworzenia i funkcjonowania stowarzyszeń zwykłych, które podlegają ewidencji czy zasady tworzenia terenowych jednostek organizacyjnych przez stowarzyszenia (poprzez dodanie art. 10a i 10b u.p.o.s.). Stowarzyszenie zwykłe, w świetle art. 40 u.p.o.s. stanowi uproszczoną formę stowarzyszenia i nie posiada osobowości prawnej. Może jednak we własnym

²⁶ P. Suski, *op. cit.*, s. 4.

imieniu nabywać prawa, w tym własność i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywane. Jest więc przykładem tzw. ułomnej osoby prawnej. Dzięki wprowadzeniu art. 42a-42e u.p.o.s. możliwe będzie przekształcenie stowarzyszenia zwykłego w stowarzyszenie rejestrowe cechujące się posiadaniem pełnej osobowości prawnej, co we wcześniejszym stanie prawnym nie było możliwe. Według obecnego stanu prawnego i regulacji art. 40 ust. 1 pkt 1b, każdy członek stowarzyszenia odpowiada własnym majątkiem za zobowiązania podjęte przez stowarzyszenie zwykłe. Odpowiedzialność ta ma charakter subsydiarny z pozostałymi członkami i samym stowarzyszeniem. Powstaje ona z chwilą, kiedy egzekucja z majątku stowarzyszenia zwykłego okaże się być bezskuteczna.

Podsumowując powyższe rozważania, należy podkreślić wieloaspektowy charakter wprowadzonych zmian. Nowelizacja objęła swym zakresem szereg kwestii, które z praktycznego punktu widzenia powodowały wcześniej znaczne trudności w codziennym funkcjonowaniu stowarzyszeń. Komplikacje te nie pozostały bez wpływu na działalność trzeciego sektora, w którym stowarzyszenia stanowią najliczniejszą grupę podmiotów. Pomimo pozytywnej oceny nowelizacji nie jest możliwe określenie jej jednoznacznego wpływu na funkcjonowanie stowarzyszeń. Nie minął bowiem pełny rok kalendarzowy (od stycznia do grudnia) od czasu wejścia w życie nowelizacji ustawy. Stąd nie można wskazać, czy dokonane zmiany rzeczywiście wpłynęły na liczbę zakładanych stowarzyszeń oraz spowodowały wzrost aktywności już istniejących organizacji. Podjęcie rzetelnych wniosków będzie możliwe w wyniku analizy opublikowanych danych statystycznych dotyczących organizacji trzeciego sektora, w tym stowarzyszeń za kilka kolejnych, następujących po sobie lat. Obserwacje oparte jedynie na danych statystycznych za rok 2017 może nie ukazać w pełni rzeczywistego obrazu wpływu dokonanych zmian na funkcjonowanie omawianych organizacji.